

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra sociologie

Bakalářská práce

2021

Klára Bandová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra sociologie

**Dopad pandemie Covid-19 na sexuální služby v ČR
z pohledu pracovníků neziskových organizací**

Bakalářská práce

Autor práce: Klára Bandová

Studijní program: Sociologie a sociální politika

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Jaroslava Hasmanová Marhánková, Ph.D.

Rok obhajoby: 2021

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 27.7.2021

Klára Bandová

Bibliografický záznam

BANDOVÁ, Klára. *Dopad Pandemie Covid-19 na sexuální služby v České republice z pohledu pracovníků neziskových organizací*. Praha, 2021. 47 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, Katedra sociologie. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Mgr. Jaroslava Hasmanová Marhánková, Ph.D.

Rozsah práce: 70 631

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá dopady pandemie Covid-19 na sexuální služby v České republice z pohledu pracovníků neziskových organizací. Cílem této práce je určit dopady pandemie Covid-19 na sexuální služby, poukázat na změny způsobené pandemií v oblasti sexuálních služeb a zkoumat reakce neziskových organizací. Jedná se o kvalitativní výzkum, kterého se účastnilo pět pracovníků neziskových organizací. Data pro svou práci jsem získala pomocí online rozhovorů, které probíhaly od března do června roku 2021. Tato práce ukazuje, k jakým změnám kvůli pandemii Covid-19 v oblasti sexuálních služeb došlo. Rozebírá témata jako násilí, marginalizace a intersekcionalita ve vztahu k sexuálním službám. V mé práci se ukázalo, že pandemie Covid-19 zhoršila životní podmínky sexuálních pracovníků a často je nutila ke snížení jejich hranic. Ukázalo se také, že reakce neziskových organizací byla rychlá a jejich pomoc nezbytná.

Abstract

This bachelor thesis is focused on the effects of the Covid-19 pandemic on sexual services in the Czech Republic from the perspective of employees of non-profit organizations. The aim of this work is to determine the effects of the Covid-19 pandemic on sexual services, to point out the changes caused by the pandemic in the field of sexual services and watch the reactions of non-profit organizations. This is a qualitative research in which five employees of non-profit organizations participated. I obtained the data for my work through online interviews, which took place from March to June 2021. This work shows the changes in the Covid-19 pandemic in the field of sexual services. Discusses topics such as violence, marginalization, and intersectionality in relation to sexual services. In my work, the Covid-19 pandemic is worsening the living conditions of sex workers and often forcing them to lower their boundaries. It also turned out that the reaction of non-profit organizations was quick, and their help was necessary.

Klíčová slova

Sexuální práce, násilí, marginalizace, intersekcionalita, Covid-19, rizika

Keywords

Sexual work, violence, marginalization, intersectionality, Covid-19, risks

Title

Impact of Covid-19 pandemic on sexual services in Czech Republic from the point of view of employees of NGOs

Poděkování

Ráda bych poděkovala mojí vedoucí PhDr. Mgr. Jaroslavě Hasmanové Marhánkové, Ph.D., která mi byla vždy ochotna poradit a vždy si na mě našla čas i přes nepříznivé podmínky způsobené pandemií. Také bych chtěla poděkovat všem mým respondentům, kteří byli velice ochotni se mnou rozhovory vést.

Obsah

Úvod	3
Přístupy k prostituci	4
Prostituce jako forma sexuální práce.....	4
Pozice proti sexuální dominanci.....	5
Pozice zastávaná v této práci	6
Násilí, marginalizace a intersekcionalita u žen ze sexuálních služeb posilněná pandemií covid-19	8
Situace v ČR – Právní ukotvení + současná situace.....	10
Dopad pandemie Covid-19 na sexuální služby – dostupná data ze zahraničních výzkumů	12
Metodologie	18
Případová studie.....	18
Rozhovory.....	19
Analýza	20
Praktická část	21
Změny v sexuálních službách v důsledku pandemie Covid-19.....	21
Dopad pandemie Covid-19 na fungování a práci neziskových organizací	26
Dopady pandemie Covid-19 na sexuální služby (z pohledu pracovníků neziskových organizací)	32
Závěr.....	36
Použitá literatura	39
Teze bakalářské práce	43
Seznam příloh	47

Úvod

Pandemie Covid-19 ovlivnila životy téměř všech lidí na celém světě. Coronavirus Disease 2019 (Covid-19) je nemoc způsobená novým koronavirem SARS-CoV-2, který byl poprvé identifikován v prosinci roku 2019 ve Wuhanu v Číně [CDC 2021].

V mojí bakalářské práci se budu zabývat tím, jak pandemie Covid-19 ovlivnila právě sexuální služby. Budu se věnovat tomu, jakým způsobem neziskové organizace, které přichází pravidelně do styku se sexuálními pracovníci, reagovaly na pandemii. Cílem mé práce je také zjistit, jak pracovníci neziskových organizací reflektují specifické dopady pandemie Covid-19 na sexuální služby. V teoretické části mé práce se budu věnovat tomu, jaké přístupy k prostituci lze zaujmout a vysvětlím zde přístup, který budu zaujímat v této práci. Dále se budu věnovat současné situaci prostituce v České republice a představím dosavadní poznatky ze sexuálních služeb ovlivněných pandemií v cizích zemích pro lepší představu toho, co bychom mohli očekávat v České republice. V této části mé práce se také budu věnovat násilí, marginalizaci a intersekcionalitě, jelikož to jsou pojmy, které jsou se sexuálními službami často spojovány. Jak také vyplývá z mé práce, tak to jsou pojmy, které se v kontextu sexuálních služeb často objevují a kvůli pandemii Covid-19 mohlo dojít k většímu propojení těchto pojmů se sexuálními službami. V této práci se budu věnovat výhradně ženám, které poskytují sexuální služby.

V metodologické části mé práce představím použitou metodu výzkumu, cíl práce a výzkumné otázky. Představím zde své respondenty, kterými jsou pracovníci neziskových organizací z důvodu jejich pravidelného styku se sexuálními pracovníci.

V praktické části mé práce se budu věnovat analýze zjištění. Tato část je rozdělena na tři další části podle mých výzkumných otázek, tj. 1. Jak pandemie Covid-19 proměnila fungování sexuálních služeb v ČR? 2. Jakým způsobem reagovaly neziskové organizace na pandemii Covid-19? 3. Jak pracovníci v neziskovém sektoru reflektují specifické dopady pandemie Covid-19 na sexuální služby?

Přístupy k prostituci

V knize *Co s prostitucí* od autorek Barbary Havelkové a Blanky Bellak-Hančilové [2014] jsou diskutovány dva základní pohledy na fenomén prostituce, které ovlivňují její chápání v rámci veřejných politik i podoby konkrétní právní regulace. Jedná se o vymezení prostituce jako formy sexuální práce a o pozici, jež nahlíží na prostituci v kontextu sexuální dominance.

Prostituce jako forma sexuální práce

Prvním pohledem na prostituci je její vymezení jako sexuální práce. Tento pohled vychází z toho, že osoby poskytující sexuální služby mají „aktérství“. Pojem aktérství v tomto spojení znamená, že tyto osoby mají schopnost a možnost se samy rozhodovat. Tento pohled na prostituci ve své podstatě zdůrazňuje, že prostituce je sexuální práce. Zastánci tohoto pohledu na prostituci používají pro osoby pracující v sexuálních službách pojem *sex workers*, „sexuální pracovníci“. Tento pohled chápe prostituci jako povolání a jeho cílem je dekriminlizace a legalizace prostituce [Havelková, Bellak-Hančilová 2014, s. 12]. Požadují změnu zákonů kriminalizující sexuálně pracující a migraci s tím spojenou. Zastánci tohoto pohledu na prostituci také nevidí problém v samotné prostituci, ale v podmínkách, v jakých v dnešní době probíhá. Rozlišují nucenou (nedobrovolnou prostituci) – tedy obchodování s lidmi a dobrovolnou (konsenzuální) prostituci – tedy sexuální práci. Nedobrovolnou prostituci je podle zastánců této pozice třeba trestat, tj. trestat viníky, které sexuální pracovnice k vykonávání prostituce přinutili. Dobrovolná prostituce by na druhou stranu měla být dekriminlizována a legalizována [Havelková, Bellak-Hančilová 2002, s. 22].

Perspektiva nahlízející na prostituci jako na sexuální práci disponuje čtyřmi argumenty (stanovisky). Obhájkyně prvního principiálního stanoviska jsou často nazývané „sexuální radikálky“ [O’Connell Davidson 2002 in Havelková, Bellak-Hančilová 2002]. Tyto obhájkyně zdůrazňují pozitivní aspekty prostituce. Vyzdvihují prostituci jako prostředek k erotické rozmanitosti a umožnění naplnění erotických potřeb. [O’Connell Davidson 2002 in Havelková, Bellak-Hančilová 2002].

Druhý argument se zabývá charakterem práce. Sexuální práce je často srovnávána s dalšími

emocionálními, duševními, či manuálními pracemi. Stejně jako ostatní práce prostituce využívá některé části těla, typy energie a dovednosti. Druhé stanovisko tvrdí, že jelikož je prostituce práce jako každá jiná, tak by se s ní tak mělo zacházet [Havelková, Bellak-Hančilová 2002, s. 21].

Třetí argument se týká samotného aktérství. Prostituce je podle zastánců tohoto pohledu zaměstnáním, které si sexuální pracovníci a pracovnice sami zvolili. Socialistické feministky se ale zabývají i pohledem na svobodnou volbu prostituce jinak a to tak, že prostituce je způsobena ženskou chudobou, to znamená, že svobodná volba prostituce jako zaměstnání může být omezeno [Havelková, Bellak-Hančilová 2002, s. 21].

Socialistické feministky také často zastávají čtvrté stanovisko. Shodují se s radikálními feministkami a stejně jako ony považují za příčinu prostituce vnější podmínky. Rozdílem je, že socialistické feministky vidí znevýhodnění v sociální třídě a sociálních podmínkách a radikální feministky vidí toto znevýhodnění v pohlaví [Havelková, Bellak-Hančilová 2002, s. 22].

Všechna tato stanoviska (argumenty) spojuje uznání toho, že jev prostituce nelze odstranit. Je proto nutné se zaměřit na srovnání podmínek pro sexuální pracovníky a pracovnice, destigmatizaci a normalizaci. Docílí se toho dekriminizací a legalizací [Havelková, Bellak-Hančilová 2002, s. 22].

Pozice proti sexuální dominanci

Druhou perspektivou je pozice kritizující prostituci jako součást sexuální dominance. Tento pohled vnímá prostituci jako jeden z důsledků genderové hierarchie a sexuální dominance a zároveň ji vnímá jako prostředek k udržení této dominance a hierarchie. Důležitá je zde zranitelnost osob vykonávajících prostituci. Zastánci této pozice poukazují na to, že osoby v prostituci jsou hlavně ženy, pocházející ze sociálně znevýhodněných skupin a ženy, u kterých se v rodině vyskytuje násilí. Prostituce pak toto znevýhodnění násobí. Pozice proti sexuální dominanci také zdůrazňuje vysoké riziko násilí, ke kterému může v rámci

prostituce docházet. Cílem zastánců tohoto pohledu je prostituci vymýtit a to tak, že se eliminuje poptávka. K eliminaci poptávky může dojít kriminalizací klientů. Pro osoby pracující v sexuálních službách se používá pojem *prostituted persons*, nebo *persons in prostitution*, „osoby v prostituci“ [Havelková, Bellak-Hančilová 2002, s. 23].

Tento pohled na prostituci se výrazně liší od pohledu předchozího, tedy od vymezení prostituce jako sexuální práce. Jak již bylo psáno, tak násilí je v této pozici neoddelitelnou součástí prostituce. Zastánci tohoto pohledu vidí prostituci jako formu genderové nerovnosti a jako prostředek k násilí na ženách [Havelková, Bellak-Hančilová 2002, s. 23]. Kathleen Barry tvrdí, že prostituce je forma ženského sexuální otroctví [Barry in Havelková, Bellak-Hančilová 2002, s. 23]. Zastánci nerozlišují mezi dobrovolnou a nedobrovolnou prostitucí, jako tomu bylo u předchozí pozice sexuální práce. Prostituci chápou jako obchodování s lidmi [Havelková, Bellak-Hančilová 2002, s. 23].

Rozdíl oproti pohledu na prostituci jako na sexuální práci je v tom, že zastánci tohoto pohledu vidí prodej samotné osoby a ne služeb. Problém vidí v tom, že zákazník si kupuje panství nad osobou, která služby poskytuje. [Havelková, Bellak-Hančilová 2002, s. 23].

Pozice zastávaná v této práci

Osobně se zcela nepřikláním ani k jedné z vysvětlených pozic. Obě pozice přináší podle mého názoru důležité argumenty. I když sympatizuji s druhým pohledem na prostituci zmíněným v knize (pozice proti sexuální dominanci) ve smyslu, že násilí na ženách poskytující sexuální služby nelze přehlížet, a určitě se neztotožňuji s tím, že je v pořádku si ženu koupit, tak nemohu přehlédnout fakt, že člověk má právo se rozhodnout, co by chtěl v životě dělat a ani volba prostituce by neměla být trestána. Trestány by na druhou stranu podle mého názoru měly být doprovodné jevy prostituce jako je kuplířství, drogy, násilí. Je proto nutné upravit podmínky sexuálních pracovníků a tím i zamezit násilí na nich páchaném. V rámci své práce se tedy přikloním k první pozici, tedy pozici prostituce jako sexuální práce. Budu tedy používat termín „sexuální pracovnice.“ I když respektuji svobodnou volbu každého na volbu zaměstnání, tak bych nerada ignorovala možné násilí, ke kterému může

v tomto odvětví docházet a ráda bych mu ve své práci část věnovala. Samotná pozice prostituce jako sexuální práce také téma násilí neodmítá.

Násilí, marginalizace a intersekcionalita u žen ze sexuálních služeb posilněná pandemií covid-19

Pojem násilí se v tématu sexuální práce vyskytuje poměrně často. Můžeme tak říct i ze samotných přístupů k prostituci, kterým jsem se věnovala v předchozí kapitole. Ženy, které poskytují sexuální služby jsou násilí do určité míry více vystaveny než ostatní ženy. Může se jednat o násilí v dětství, ale i o násilí v pracovním a osobním životě [Šídová 2014].

Šídová se také věnuje rizikům spojeným s prací v sexuálních službách. Jedná se o násilí ze strany zákazníka, ze strany personálu, ze strany institucí (policie), ze strany konkurence, tedy kolegyň, násilí v osobních vztazích, například ze strany přítele, manžela nebo přátel. Dalším rizikem jsou předsudky a stereotypy jako bariéra v přístupu ke službám a právu. Násilí se v sexuálních službách objevuje často, není však nezbytnou součástí [Šídová 2014].

Sanders se ve své práci věnuje rizikům, které přináší pouliční prostituce. Rizika rozděluje na veřejné a soukromé. Do veřejných rizik podle něj patří strach sexuálních pracovníků z klientů a dalších osob na ulici, zatknutí policií, spojené se zvyšujícím se rizikem odnětí svobody. Soukromá rizika jsou podle Sandersa stigmatizace a marginalizace sexuálních pracovníků pramenící z pracovní pozice v sexuálních službách a strach těchto žen, že na způsob jejich obživy přijde jejich rodina či partner. Mezi další rizika řadí zastrašování a obtěžování sexuálních pracovníků ze strany jejich spolupracovníků a dalších členů jejich komunity [Sanders 2014, s. 1705]. Předpokládám, že se tato rizika vlivem pandemie mohou násobit.

Blanka Nyklová a Dana Moree ve svém výzkumu zmiňují násilí jako součást genderové struktury společenské rivality. Podle nich se tomuto jevu v současné době dostává více pozornosti. Zmiňují zde genderově podmíněné násilí. O tomto násilí se mluví, pokud je násilí páchano na osobách alespoň částečně z důvodu jejich genderu. Jelikož se genderové nerovnosti častěji dotýkají žen, bývá genderově podmíněné násilí synonymem pro násilí páchaném na ženách a dívkách [Nyklová, Moree 2021].

Násilí na ženách se ale dopouští i instituce, a to zejména ty, které by jim měl poskytovat ochranu či pomoc. Jedná se o násilí, které pramení z nastavení společenských struktur. Z tohoto důvodu se nazývá násilí strukturální [Kutálková 2016, s. 10]. V praxi se toto násilí může projevat jako násilí ze strany policie [Kutálková 2016, s. 13]. Tomuto jsem se ve svých rozhovorech věnovala také.

Podle Frýberta a Pařízkové se poskytování sexuálních služeb na ulici pojí s marginalizací a násilím. Zdůrazňují dva faktory, které mají na násilí vliv, a to sice gender a sociální třídu. Ve svém výzkumu popisují „chudé ženy, které jsou zacyklené v marginalitě skrze svoji pozici v sociální struktuře, gender a vícečetnou stigmatizaci, což zvyšuje riziko násilí v jejich životech.“ [Frýbert, Pařízková 2016, s. 57].

Ve své práci zmiňují i stigmatizaci, kterou vidí jako formu násilí. Věnují se i intersekcionalitě, což je mnohonásobná diskriminace, kdy dochází k prolínání se více typů nerovností a znevýhodnění [Profairplay 2015]. Stigmatizaci vidí jako problém i Jana Poláková [2016], která v publikaci Jde to i jinak, uvádí stigmatizaci jako důvod ke zvýšení rizik páchaném na sexuálních pracovnících a jako důvod zatlačení této profese do šedé zóny [Poláková 2016, s. 21].

Situace v ČR – Právní ukotvení + současná situace

Pro lepší pochopení dané problematiky bych ráda vysvětlila současnou situaci prostituce v České republice. Prostituce není v současnosti v právním řádu nijak ukotvena [Michálek 2019]. Doprovodné jevy prostituce, kterými mohou být například obchod s lidmi, drogová kriminalita nebo zneužívání dětí, se již řadí mezi závažné trestné činnosti [MVCR].

Snahy o regulaci prostituce dosud nebyly úspěšné. Ministerstvo vnitra zpracovalo věcný záměr zákona o regulaci prostituce. Tento záměr vyházel ze dvou materiálů. Jedná se o *Rozbor problému souvisejících s prostitucí a vymezení podmínek jejich systémového řešení* z roku 1999 a *Návrh opatření k řešení problému souvisejících s prostitucí z roku 2000*. V roce 2000 byl tento věcný záměr schválen, avšak překážkou mu byla stávající *Úmluva o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob*, která s ním byla v rozporu. Byl podán návrh na vypovězení z této úmluvy, který byl však zamítnut [MVCR].

Je nutno ale rozlišit mezi nabízením sexuálních služeb veřejně a zřizováním/poskytováním nevěstinců. Provoz nevěstinců je od roku 1922 zakázán. Právní úprava však nezakazuje veřejné nabízení sexuálních služeb. Některé obce využily doplnění zákona, který jim povoluje regulovat činnosti narušující veřejný pořádek. V praxi to znamená, že tyto činnosti mohou být vykonávány jen na určitých místech určených obcí. Nabízení sexuální služby, přítomno s obnažováním, posunky nebo například vulgárními výrazy, může být takto obcemi regulováno [MVCR].

Z toho důvodu, že sexuální služby nejsou v právním řádu ukotveny, pracovníci v těchto službách nejsou chráněni zákoníkem práce [Michálek 2019]. Řešením by mohl být návrh Pirátské strany, která předkládá teze k regulaci prostituce. V těchto tezích se objevují problémy šedé ekonomiky, trestní činnosti a zdravotních rizik. Jejich cílem je upravit sexuální práci podle legislativy, omezit motivaci pro sexuální práci z finančních důvodů, zlepšit podmínky pro osoby provozující prostituci a také omezit stigmata spojená s tímto řemeslem. Piráti ve svých tezích zpracovávají například téma možných budoucích povinností manažera, který je chápán jako osoba, která podnikatelským způsobem

zprostředkovává sexuální služby. Podle těchto tezí musí manažer vykonávat svou činnost s volnou živností „organizace poskytování sexuálních služeb“ pod IČO a s požadavkem na bezúhonnost a zajistit, že se osoby mladší 18 let nedostanou do kontaktu s prostitutí [Teze k regulaci poskytování sexuálních služeb za úplatu 2019].

Určit počet osob provozující prostituci není lehké. Díky absenci regulace se v tomto odvětví pohybují lidé, o kterých toho není moc známo. Podle Hany Malinové, ředitelky neziskové organizace Rozkoš Bez Rizika je v ČR zhruba 13 tisíc lidí, kteří se prostitutí živí. Ve velké většině jsou to matky samoživitelky a dále lidé s dluhy a exekucemi [Businessinfo 2019]. Podle Pavly Radové z Agentury pro sociální začleňování, je prostituce v sociálně vyloučených oblastech vnímána jako běžná forma obživy. Souvisí s tím také užívání drog. Tento způsob obživy se týká také mladistvých nebo žen s mentálním hendikepem. V současné době dochází také k přesouvání těchto služeb z ulic do bytů. V pohraničních oblastech jsou zákazníci často cizinci, kteří kvůli pandemii také omezili využívání služeb [Sociální začleňování 2020].

Současná situace pandemie Covid-19 se ale samozřejmě dotkla i tohoto odvětví. Sociální pracovnice z organizace Karo Hana Souhradová popisuje složitost situace, do které se ženy, se kterými spolupracuje mohou dostat: „Pro prostitutky to znamená katastrofu. Když totiž nenosí domů dost peněz, nemají pak z čeho nakoupit pleny a jídlo pro děti. Ty, které posílá „vydělávat“ přímo jejich partner, si domů chodí pro výprask za trest,“ [Sociální začleňování 2020].

Dopad pandemie Covid-19 na sexuální služby – dostupná data ze zahraničních výzkumů

V tomto textu se budu věnovat tomu, jak se se současnou krizí vypořádávají sexuální pracovnice a pracovníci v Anglii, Keni a Thajsku. Jsem si vědoma toho, že se jedná o země, které jsou svou kulturou České republiky vzdálené, ale v tomto konkrétním případě si můžeme všimnout, že díky pandemickým opatřením mohou být dopady na sexuální služby podobné. Jelikož jsou samotné sexuální služby velice intimní praktiky, tak jejich provozování v době krize může způsobovat jisté nepříjemnosti. Podle vládních nařízení je nám nařizováno dodržovat sociální odstup, abychom se vyhnuli nákaze. Ve spoustě zemích je nařízen zákaz vycházení a lockdown. Všechny tyto zákazy a nařízení výkon sexuálních služeb znesnadňují. Z dostupných výzkumů můžeme vycházet ze zahraničních zdrojů, které popisují dopad Covid-19 na sexuální pracovnice a pracovníky.

Sexuální pracovnice jsou také velmi ovlivněny vládními opatřeními, která byla kvůli pandemii Covid-19 přijata. Významná část z nich musela buď své služby zastavit, nebo své služby přesunout do online prostředí. Podle výsledků analýzy, se sexuální pracovnice po první vlně pandemie rychle navrátily k osobnímu setkávání s klienty. V začátcích pandemie se sexuální služby přesunuly na online platformy. Od května do srpna stoupl počet aktivních profilů poskytovatelů sexuálních služeb o 9,4 % a počet nových profilů vzrostl o 35,6 % [Callander, Meunier 2020]. Některé organizace vytvořily pro sexuální pracovníky bezpečnostní pokyny pro omezení rizika přenosu nemoci Covid-19. Jedná se například o omezení osobního styku s klienty a nabídnutí online služeb, zhodnocení svého a klientova zdravotního stavu, zvýšení hygieny (např.: mytí rukou po manipulaci s penězi) a omezení sexuálních praktik tváří v tvář [BAMSW 2020].

Avšak i přesunutí a omezení služeb byl ničivý zásah do jejich finančních výdělků. Tato skupina se stejně jako ostatní musí před nákazou chránit. Jejich povolání jim to ale velmi znesnadňuje, jelikož se jedná o výkon, kdy je nutná blízkost osob [Platt, Elmes, Stevenson 2020].

Skupinou, která je také význačně ohrožena, jsou pracovnice a pracovníci v sexbyznysu, kteří žijí na ulici, užívají drogy nebo jsou migranti [Platt, Elmes, Stevenson 2020]. Mají totiž menší šanci získat dostupnou zdravotní péči a finanční pomoc. Zhoršené životní podmínky mohou mít v případě nákazy Covid-19 za následek horší průběh nemoci a pozdější zdravotní následky. Migranti v sexuálních službách často musí čelit diskriminaci, rasismu, xenofobii, jazykové bariéře, to je činí více zranitelnými i v době koronavirové krize. Jelikož je jejich pobyt často nelegální, nemají přístup ani k základní zdravotní péči, bojí se odhalení a následné deportace. Jsou ale také náchylnější k nákaze, jelikož se u nich špatně dodržuje sociální odstup, často žijí na ulici a nemohou přestat vykonávat činnost. Problémem také je to, že mnoho vlád, zejména v USA, přijalo nouzové opatření, které umožnilo policii zatknout bez povolení, pokud mají důvodné podezření, že došlo k porušení vládou nařízených opatření proti šíření koronaviru. Také ale byl umožněn policii přístup k osobním informacím těch osob, které byly pozitivně testovány na koronavirus. Toto právo vytváří překážky v přístupu k testování a léčbě pro migranty bez dokladů [Lam 2020].

V Británii se také zvýšila poptávka po sociálním bydlení, z toho důvodu, že sexuální kluby byly zavřeny nebo pracovníci neměli na zaplacení nájmu. Ve Velké Británii je prostituce legální, avšak související činnosti, jako provozování sexuálních služeb na veřejných místech, vlastnictví nebo správa sexuálních klubů a kuplířství, jsou trestné činy. Z výzkumu také vyplývá to, že jako ostatně u jiných skupin obyvatel, tak také u této skupiny vzrostl počet těch, co mají psychické problémy. Zejména ze strachu o ztrátu příjmu, obydlí a také ze strachu z nákazy Covid-19 a jeho dalšího šíření. Ve Velké Británii se, ostatně jako v dalších zemích, neziskové organizace, které se specializují na pomoc sexuálním pracovníkům a pracovnícím, snažily o to, aby se také této skupině dostalo potřebné pomoci. Pomoc se zaměřuje na asistenci při podávání žádostí o finanční podporu, zajištění bezpečných pracovních podmínek a taky poradenství v oblasti zdraví. Musí být brát v potaz také to, že některé sexuální pracovnice a pracovníci poskytují sexuální služby jako vedlejší činnost ke svému zaměstnání, tudíž mají na nějaké kompenzace od státu nárok [Platt, Elmes, Stevenson].

Sexuální pracovníce a pracovníci se ale nemusí vyrovnávat jen s koronavirem. Příkladem jsou například pohlavně přenosné nemoci, jako jsou AIDS a syfilis. Podle průzkumu, který byl proveden mezi muži, kteří byli nebo stále jsou sexuálními pracovníky a jejich klienty je AIDS nemocí, která se plně projevila roku 1980, kdy se do podvědomí dostala jako život ohrožující virus. Jednou ze skupin, které ním jsou ohroženy jsou také sexuální pracovníci. Tento průzkum ukazuje, že Covid-19 není prvním virem, kterému se museli poskytovatelé sexuálních služeb přizpůsobit. Je však odlišný v tom, že na rozdíl od pohlavně přenosných nemocí, u tohoto viru použití ochrany nesníží riziko přenosu [Phua, Ciambone]. Kvůli krizi koronaviru jsou poskytovatelé sexuálních služeb viděni jako přenašeči chorob. Stalo se to tak i v historii v souvislosti s šířením viru HIV. Toto stigma, které pojí sexuální pracovníce a pracovníky s šířením choroby je rozšířeno v mnoha zemích. HIV je ale mezi sexuálními pracovníci a pracovníky poměrně rozšířenou nemocí. Komplikace, ke kterým by u nich mohlo dojít po nakažení koronavirem by mohly být smrtelné a samotní pracovníci se jich obávají. Proto jsou více důslední v dodržování pravidelných návštěv lékaře. Možné ale je, že díky menšímu pokrytí služeb HIV prevence by mohl, kvůli pandemii koronaviru, vzrůst výskyt viru HIV [Kimani, Adhiambo, Kasiba 2020].

Velkým tématem je Covid-19 v Africe. Afrika má v listopadu 2020 skoro 2 000 000 potvrzených případů [africacdc 2020]. Afrika nebyla, podobně jako ostatní, na pandemii připravena. Neměla dostatek zdravotních pomůcek a aby se vyhnula nejhoršímu scénáři, tak zavedla opatření podle WHO (World Health Organization). Tato opatření zahrnovala přísné zamezení kontaktů, které se projevilo pomocí zavedení zákazu vycházení a lockdownu. Tato opatření se ve velkém dotkla sexuálních pracovníků a pracovníků, jelikož velké množství z nich provozuje své služby v noci. Dochází k zavírání podniků, již zmíněnému zákazu vycházení, a to pod velkou pokutou. Jako v jiných odvětvích, i zde u sexuálních pracovníků a pracovníků, dochází k velkému finančnímu poklesu. Opatření spojená se zamezením šířením koronaviru se ve velkém promítla v životě sexuálních pracovníků [Kimani, Adhiambo, Kasiba 2020].

I přes to, že se stále více sexuální služby přesouvají do online formy, tak se stále většina sexuálních služeb v Keni odehrává na veřejných vyhlášených místech. V hotelích, barech,

nočních klubech, zkrátka tam, kde se klient a pracovník mohou setkat. 27. března však byl zaveden striktní zákaz nočního vyházení od sedmé večerní hodiny do páté hodiny ranní. Toto opatření zavřelo všechny podniky a zakázalo shromažďování se ve skupinách. K cestování a vycházení bylo potřeba zvláštní povolení. Toto bylo pro sexuální odvětví devastující. Sexuální pracovníce a pracovníci se snažili těmto novým podmínkám přizpůsobit. Zákaz večerního vycházení se snažili obejít tak, že si své klienty zvali domů. Avšak díky tomu, že sexuální pracovníce a pracovníci v Keni často žijí v přeplněných osadách, kde není soukromí a lidé si často všimnou ostatních, jak vychází a odchází, tak byli často napomínáni, že nedodržují vládou stanovená pravidla. Navíc své komunity vystavovali větší možnosti nákazy [Kimani, Adhiambo, Kasiba 2020].

Dalším způsobem, jak obejít opatření bylo jít ke klientovi domů. Pracovníci tak ale měli menší kontrolu nad situací, a navíc nad sebou neměli žádnou ochranu v podobě vyhazovačů nebo barmanů, které se jim může dostávat v nočních klubech a barech. Pokud budou služby poskytovat u klientů doma, tak je tam větší šance k fyzickému a sexuálnímu násilí. Také se může stát, že nedostanou zapláceno tak, jak bylo domluveno [Kimani, Adhiambo, Kasiba 2020].

Podle výzkumu sexuální pracovníci a pracovníce své služby přesunuli z nočních hodin buď do velmi brzkých ranních hodin, anebo do času těsně před zákazem vycházení. Je tam ovšem riziko toho, že se nestihnou vrátit do hodiny zákazu vycházení a budou vystaveni policejnímu postihu a násilí. Na jaře každý, kdo porušil zákaz večerního vycházení, byl odvezen do karanténního centra na své vlastní náklady. V této době by tyto výdaje měla pokrývat vláda v Keni. Někteří účastníci výzkumu uvedli, že při začátku pandemie byli nuceni si zajistit svobodu před pronásledováním nechráněným sexem. Ti, kteří žijí v nevěstincích, byli zatčeni a vzati do karanténního centra, i když byli policií nalezeni sami bez klientů [Kimani, Adhiambo, Kasiba 2020].

Mnoho sexuálních pracovníků uvedlo, že ztráty na příjmech byly obrovské a že jejich dlouhodobí klienti od nich teď sexuální služby odmítají. Jelikož jsou sexuální práce v Keni postihovány a stigmatizovány, tak mají sexuální pracovníci velký problém dostat se ke státní

finanční pomoci. Někteří z nich mají kromě poskytování sexuálních služeb i vedlejší příjmy, jako například práce v salonech krásy, v kadeřnictví nebo v masážních salonech. I od těchto vedlejších příjmů byli ale odštěpeni v důsledku zavírání podniků. Spoustu sexuálních pracovníků je mezi mladými svobodnými matkami a mnoho sexuálních pracovníků je mezi muži, kteří mají doma manželku a dítě. Velkým problémem jsou také sexuální pracovníci a pracovníce, kteří jsou na ulici, z důvodu zákazu nočního vycházení nemohou nadále spát na ulici a díky výpadku příjmu si nemohou ani dovolit bydlení. Stejně jako jiní lidé se i tato skupina musela nové situaci nějak přizpůsobit. Někteří sexuální pracovníci a pracovníce začali šít ochranné pomůcky, které prodávali široké veřejnosti. Dalším způsobem, jak si přivydělat je také prodávání dezinfekce [Kimani, Adhiambo, Kasiba 2020].

Služby poskytované sexuálním pracovníkům a pracovnícím se ale také musely přizpůsobit aktuální situaci. Většina neziskových organizací to vyřešila tak, že tyto služby a poradenství poskytují prostřednictvím mobilního telefonu nebo online [Platt, Elmes, Stevenson].

V Thajsku je situace podobná. Thajsko byla první země která, po Číně, nahlásila první laboratorně potvrzený případ nákazou novým typem koronaviru. V této době má země přes 11 000 000 potvrzených případů. Prostituce je v Thajsku poměrně rozšířená, uvádí se, že v Thajsku je okolo 144 000 pracovníků v sexbyznysu. Toto číslo je ale hodně zavádějící, jelikož je tam prostituce nezákonná a málokdo se k ní otevřeně hlásí. Průzkum provedený v Thajsku, ze kterého je možné čerpat pro mou práci, ukázal, že pracovníci v sexbyznysu patřili mezi skupiny, na které pandemie těžce dopadla a díky nelegálnosti této činnosti se jim nedostalo pomoci od státu. Podle průzkumu přišlo o zaměstnání a příjem velké množství pracovníků z tohoto odvětví. Důvodem byl lockdown, omezení mezinárodních letů a zavírání podniků. Velké množství z nich nebylo schopno si zajistit základní životní potřeby, jako bydlení a potraviny [Janyam S, Phuengsamran 2020].

Dalším problémem spojeným s pandemií Covid-19 bylo pozastavení testování na sexuálně přenosné choroby včetně AIDS. Netýkalo se to ale jen pozastavení testování na AIDS, ale i kompletní zamezení přístupu k doktorům a zdravotním službám. Díky některým neziskovým organizacím se sexuálním pracovníkům a pracovnícím dostalo ochranných

pomůcek, dezinfekcí, ale také jídla a pití a hygienických pomůcek. Organizace SEING také zřídila nemocnici pro testování na Covid-19 pro sexuální pracovníky a pracovníce a zároveň jim zajišťovala testování na HIV [Janyam S, Phuengsamran 2020].

Výzkumy ukazují, že by bylo třeba nějakým způsobem prostituci regulovat, jelikož sexuální pracovníci a pracovníci nemají na pomoc od státu nárok. Jak se také ukazuje, tak pandemie Covidu-19 v některých zemích ještě zhoršila sociální postavení této skupiny – stejně jako tomu bylo u šíření AIDS, tak teď jsou v některých zemích také bráni jako šířitelé nemoci. Z výzkumů jsme se také dozvěděli, že velkou pomocí pro tuto skupinu lidí jsou neziskové organizace, které jim zajišťují poskytování zdravotnické péče, zdravotnických pomůcek a poradenství.

Metodologie

Pro svou práci jsem zvolila kvalitativní metodologii. Na začátku výzkumu by měl výzkumník určit téma a výzkumné otázky. Tyto otázky je možné v průběhu práce pozměnit či doplnit. Analýza i sběr dat probíhá v kvalitativním výzkumu současně. Výzkumník data vyhodnotí a poté se rozhodne, jaká další data potřebuje a dojde znovu ke sběru dat a jejich analýze. Mezi výhody kvalitativních metody patří například pochopení zkoumané subkultury, teoretické porozumění zkoumaného problému a porozumění zkušeností. [Hendl 2016, 46]. Díky kvalitativnímu výzkumu a delšímu a intenzivnějšímu kontaktu s terénem, jedincem či skupinou může výzkumník porozumět explicitním a implicitním pravidlům, která v dané oblasti platí. Získá tak integrovaný pohled na předmět své studie [Hendl 2016, s. 47].

Případová studie

Konkrétně jsem si pro svou práci zvolila případovou studii, díky které se zaměřím na popis a rozbor případu, a to na dopad pandemie Covid-19 na sexuální služby v ČR. V případové studii dochází ke sběru velkého množství dat od malého množství jedinců. Na rozdíl od statistického výzkumu, kdy získáme omezené množství dat od mnoha jedinců [Hendl 2016, s. 101]. Případová studie je postup, díky kterému může výzkumník pochopit konkrétní proces, program, událost nebo aktivitu [Wholey, Hatry & Newcomer 1994 in Chrastina 2019]. Mým cílem je hlubší pochopení daného problému, což mi případová studie umožní. Podle Chrastina případová studie umožní hloubkový vhled do problému, který je zkoumaný a dále popsán v širším kontextu [Chrastina 2019, s. 53].

Mezi důvody volby případové studie jako metody k výzkumu se uvádí minimální kontrola nad získáváním dat, a tedy zanedbatelné působení a ovlivnění zkoumaného výzkumníkem. Dalším důvodem může být záměr na minulé, současné a odhadované budoucí události [Chrastina 2019, s. 75].

Chrastina dále ve své knize uvádí tři základní pojetí případové studie, a to podle Yina, Stakea a Merriamové. Pojetí případové studie od Yina vychází z pozitivismu. Podle Yina [2003] je případová studie empirickým šetřením. Tato případová studie zkoumá případy ohraničené

sledovaným fenoménem a kontextem. Ke zkoumání dochází pomocí otázek „jak?“ a „proč?“ [Chrastina 2019, s. 78].

Stake při svém pojetí případové studie vychází z konstruktivismu a existencialismu. [Chrastina 2019, s. 80] Podle Stakea je případová studie úsilím k porozumění sociálnímu objektu. Ten je podle něj definován jako ohraničený systém s určitými sociálními hranicemi. Díky případové studii dochází k vyprávění historie tohoto ohraničeného systému. Je uvažován případ a jeho problémové okruhy, otázky a aspekty, které jsou u něj zkoumány. Případ má podle Stakea jedinečný život, je to něco, čemu nerozumíme a chceme to zkoumat. [Hendl 2013, s. 104]

Pohled Merriamové na případovou studii se blíží pohledu Stakea. Vychází z toho, že realita je utvářena jednotlivci ve vzájemných interakcích se společenskými světy [Meriam 1998 in Chrastina 2019, s. 80]. Případovou studii je podle ní: „intenzivní, holistický popis a analýza ohraničeného fenoménu, jako je např. program, instituce, osoba, proces nebo sociální jednotka.“ [Chrastina 2019, s. 82]. V mém případě šlo o zkoumání sexbyznysu a jeho součástí jako jsou sexuální pracovnice a neziskové organizace, které s nimi spolupracují.

Rozhovory

Skupinou, kterou jsem dotazovala, byli sociální pracovníci z různých neziskových organizací napříč Českou republikou. S těmito respondenty jsem provedla pět polostrukturovaných rozhovorů. Před samotnými rozhovory jsem si vytvořila topic guide, kde jsem měla tematické okruhy, kterým jsem se chtěla v rámci rozhovorů věnovat. Respondenty jsem volila z důvodu jejich pravidelnému styku se sexuálními pracovníci a jejich zkušenostem v oblasti sexuálních služeb. Moji respondenti zauímají místa v neziskových organizacích v různých krajích České republiky. Jedná se o Plzeňský kraj (jeden respondent), Jihočeský kraj (dva respondenti), Prahu (jeden respondent) a Moravskoslezský kraj (jeden respondent). Všichni mí respondenti přicházeli do pravidelného styku se sexuálními pracovníci.

Respondenti byli kontaktováni emailem a dotazování proběhlo pomocí telefonních hovorů

a Google Meet. Rozhovory trvaly v rozmezí 30-60 minut. Před samotným rozhovorem jsem všechny respondenty seznámila s cílem mé práce a dala jim k odsouhlasení informovaný souhlas, kde bylo uvedeno, že rozhovor bude anonymizovaný a bude sloužit pouze pro akademické účely. Součástí byl i souhlas s nahráváním. I přes distanční formu rozhovorů mi nepřišlo, že by výpovědi byly nějakým způsobem omezené. Všichni respondenti mi poskytovali bohaté odpovědi a byli ochotni mi sdělit vše, co mě zajímalo a co bylo pro mou práci podstatné. Rozhovory byly dále přepsány, kódovány a analyzovány.

1. respondent – Michaela, Jihočeský kraj
2. respondent – Ondřej, Jihočeský kraj
3. respondent – Pavla, Plzeňský kraj
4. respondent – Lucie, Praha
5. respondent – Mirka, Moravskoslezský kraj

Analýza

K analýze svých zjištění jsem si vybrala tematickou obsahovou analýzu, v rámci které dochází k organizaci a detailnímu popisu získaných dat. Vhodná je pro získání odpovědí, kde zjišťujeme lidské zkušenosti a jejich názory, pro výzkumné otázky, které se zabývají porozuměním a reprezentací a pro výzkumné otázky, které se pojí s konstruováním významů.

Mé výzkumné otázky jsou: 1. Jak pandemie Covid-19 proměnila fungování sexuálních služeb v ČR? 2. Jakým způsobem reagovaly neziskové organizace na pandemii Covid 19? 3. Jak pracovníci v neziskovém sektoru reflektují specifické dopady pandemie Covid-19 na sexuální služby? Cílem mé práce je tedy zkoumat dopady pandemie Covid-19 na sexuální služby, poukázat na změny způsobené pandemií v oblasti sexuálních služeb a odhalit reakce neziskových organizací.

Praktická část

Tato část mé bakalářské práce je rozdělena do tří kapitol, kde budu více rozebírat má zjištění. První kapitola se zabývá samotným nástupem pandemie Covid-19, pocity sexuálních pracovníků a změnám v oblasti sexuálních služeb za pandemie Covid-19. Druhá kapitola se věnuje neziskovým organizacím za pandemie Covid-19 a jejich reakcím na pandemii Covid-19. Poslední kapitola se věnuje tomu, jak pracovníci neziskových organizací reflektují dopad na sexuální služby díky jejich spolupráci se sexuálními pracovníky.

Změny v sexuálních službách v důsledku pandemie Covid-19

Pandemie Covid-19 ovlivnila život celé společnosti. Poprvé se služby a obchody uzavřely 14.3.2020. Zároveň došlo k zákazu cestování do ČR. Z mých rozhovorů s pracovníky neziskových organizací vyplývá, že i ovlivnění sexuálních služeb bylo značné.

Prvotní pocity z nástupu pandemie se podle mých respondentů mezi jejich klientkami moc nelišily od zbytku společnosti. Jejich pocity byly různé a někdo se nemoci obával a někdo ne.

„Klientky, myslím, že to taky bylo tak různě, zlehčovaly to, často nám říkaly, že tady nemusíme mít roušky, ať si je sundáme. Ty to nějak braly jako nějaký nucený zlo bych řekla. Asi jako bych řekla jako většina lidí jo, potom jak se to rozdělilo ta společnost.“

- Michaela (Jihočeský kraj)

„Každá klientka je originál, každá to bere jinak. Někdo se bojí, někdo se nebojí. Někdo to považuje za banalitu a konspirační teorii, těch ale naštěstí není tolik.“

- Lucie (Praha)

Spíše, než strach z onemocnění je ale podle pracovníků neziskových organizací zneklidňovala vládní nařízení, která jim znemožňovala pracovat.

„Naše zkušenosti jsou takové, že to nikdo moc neřeší (Covid). Jediný, co každého nějak štve, co jsme se dostali do debaty, tak jsou ty omezení. Že by někdo řešil Covid, tak to si myslím, že ne.“

- Ondřej (Jihočeský kraj)

Tohle zjištění se také objevovalo ve výzkumu ze Španělska, na kterém se podíleli Cora Recio

Burgos a Fernando Jesús Plaza Del Pino. Jako největší obava je tam vykreslována horší finanční situace z důvodu vládních opatření a nemožnosti pracovat [Burgos, Pino, 2021].

Samotné sexuální pracovnice si ale podle mých respondentů uvědomují jejich možnou horší situaci z důvodu jejich sociálního postavení.

„Samozřejmě, jsou si vědomy toho, v jaký situaci životní se nahází, takže věděly, že by to bylo určitě daleko větší riziko než pro osobu, které má střechu nad hlavou, nebo není v nějaké závislosti nebo v něčem podobným, takže toho si vědomy byly.“

- Pavla (Plzeňský kraj)

Podle Havelkové (2014), nelze sice přesně určit, kdo je typickým vykonavatelem sexuálních služeb, je to z toho důvodu, že výzkumy, které jsou v ČR dostupné, nejsou reprezentativní. Vymezuje zde ale určité zranitelné skupiny lidí v prostituci. Jedná se zejména o osoby z romských komunit, migranty, migrantky a ženy samoživitelky.

Hana Malinová, ředitelka organizace Rozkoš bez rizika, udává, že více než polovina sexuálních pracovnic jsou ženy samoživitelky [Rozkoš bez rizika 2018]. Vyplývá to i z jejich výroční zprávy z roku 2019, kde je uvedeno, že Praha je jediným krajem České republiky, kde je mezi sexuálními pracovníci méně než 50 % matek samoživitelek [Výroční zpráva Rozkoše bez rizika 2019]. Pro tyto osoby může být finanční výpadek neúnosný.

Podle Spolku pro ochranu žen také 90 % sexuálních pracovnic začalo služby poskytovat z důvodu jejich sociální nouze [Deník N 2021].

Vzhledem k tomu, jaká vládní opatření u nás byla zavedena, muselo dojít k některým změnám v poskytování sexuálních služeb. Omezení nočního vyházení, zákaz styku osob, nutnost nošení roušek a respirátorů, zamezení pohybu, to vše bylo pro sexuální pracovnice překážkou ve výkonu jejich činnosti.

Z mých rozhovorů vyplývá, že jedním ze způsobů změn v poskytování sexuálních služeb byl přechod na online platformy.

„A samozřejmě to online prostředí, hodně se to přetransformovalo do online prostředí a tam jsme hodně. To je nové pro všechny, tak tam jsme se nějakým

způsobem učili i my. Zároveň, co to vlastně obnáší poskytovat ty služby tam.“

- Mirka (Moravskoslezský kraj)

Michaela ale poukázala také na to, že si jsou sexuální pracovnice vědomy toho, jaká úskalí mohou online platformy skrývat. Jedná se například o možné nahrávání ze strany klienta nebo neochota zaplatit. Tato rizika je často od online provozování služeb odradila. Posunutí hranic sexuálních pracovnic se budu věnovat v další kapitole.

„Ony řešily to, že udělají třeba strip, tak najednou tam se dá nějak ta platba ještě zrušit. Mluvili jsme s nima o těch rizicích internetu, aby uvažovaly nad tím a ony nad tím samy uvažovaly, jo. Že si to budou nahrávat, že to budou někde sdílet na Youtube, uvidí mě moje děti, moje rodina a tak. Takže tam potom uvažovaly nad erotickými linkama, takže začali provozovat sex po telefonu třeba. V tomhle online je to v jednotkách o kom víme, že to zkusil. Je skvělý, že ty ženy samy přemýšlely nad těma rizikama. Jestli jsou ochotný je podstoupit a dost často se rozhodly, že ne.“

- Michaela (Jihočeský kraj)

Důsledek vládních opatření bylo také zavření nočních klubů, kde sexuální pracovnice své služby poskytují. Z důvodu vládního nařízení o uzavření služeb došlo ke změně místa poskytování služeb. V rozhovorech se opakovalo, že se služby přesunuly na ulici a také do privátní scény, kde měly sexuální pracovnice větší svobodu.

„Každopádně v tý klubový se nám stává že hodně těch holek odchází na priváty nebo vytváří si priváty na bytech, protože jsou jakoby svými pány a nemusí platit žádnou taxu nikomu, kdo vede ten klub.“

- Pavla (Plzeňský kraj)

„Určitě, v době zavření klubů jsme hodně mapovali, kde ty klientky jsou a začali jsme zaznamenávat, že se to hodně přesouvá na privátní scénu a začaly si hledat způsoby, jakými se dá fungovat. To znamená, že jsme zaznamenali. My tomu říkáme novodobé trendy, kdy si klientky třeba pronajímaly hotel, pokoj v hotelu a tam poskytovaly placené sexuální služby. Nebo si začaly pomoci Bookingu a Airbnb bytů pronajímat pokoje. Zároveň si hodně začaly pronajímat byty a začaly se stěhovat do té privátní scény z těch nočních klubů, což pro ně třeba některé bylo fajn, protože zjistily, že vlastně je pro ně lepší pracovat přes den a nabízet ty služby přes den než v noci v klubu až do pozdních ranních hodin.“

- Mirka (Moravskoslezský kraj)

Podobná situace byla také v Británii, kde se zvedla poptávka po sociálních bytech, kde by sexuální pracovnice mohly své služby poskytovat [Platt, Elmes, Stevenson].

Změna místa poskytování služeb zaznamenala i Z. Pecharová, vedoucí Spolku pro ochranu

žen, která potvrzuje přesunutí sexuálních služeb na priváty a vyzdvihuje jejich možnost samostatného výdělku [Deník N 2021].

Pavla jako jediná má respondentka zaznamenala nárůst pouliční prostituce.

„Daly se do pouliční prostituce, která vlastně probíhala i přes nebo probíhá i do teď, když je pandemie.“

- Pavla (Plzeňský kraj)

Ostatní respondenti se shodli na tom, že pouliční prostituce díky pandemii téměř vymizela.

„Pouliční prostituce, když budu hovořit za svoje regiony, tak klientky, kterými jsme se tam potkávala x let, potkávala jsem je tam pravidelně, tak ty tam v tuhle chvíli nejsou a když už je náhodou potkám, když dojde k uvolnění nějakých restrikcí a objeví se tam, tak z rozhovorů vím, že na tu nějakou dobu přešly na online platformy, ale úplně to neplánují do budoucna, říkají, že jak to bude možný, tak zase na ulici budou.“

- Lucie (Praha)

„Nevíme o tom, pouliční scéna zmizela téměř. To by byla trochu provokace, to by je asi dovedlo do větší dluhové pasti, protože by dostávaly pokuty.“

- Michaela (Jihočeský kraj)

Nezisková organizace Rozkoš bez rizika poukazuje na proměnu pouliční scény. Podle jejich informací se počet sexuálních pracovníků na ulici zvýšil na severu Moravy. Naopak v Praze a v jihočeském regionu potvrzují, že pouliční prostituce téměř vymizela. Úbytek zahraniční klientely, z důvodu vládních opatření, tomu také nepomohl [Deník N 2021].

I přes vládní opatření se našlo pár klubů, kde majitelé nechali sexuální pracovníce bydlet a služby tam dále fungovaly.

„Noční kluby jsou jako teď uzavřené. Když fungují, tak fungují v podstatě na tajňačku. Ale některý teda fungují, některá část klientů se k nim dostane, jo a teď se můžeme bavit o tom jakým způsobem.“

- Ondřej (Jihočeský kraj)

I Michaela potvrdila, že některé kluby nechaly sexuální pracovníce v klubech alespoň bydlet.

„Byly kluby, kde ty ženy nechaly bydlet a nic po nich nechtěly, byly kluby, který po nich chtěla opravdu jenom minimum třeba na náklad, jakože jim topí, svítí a tak. Byly kluby, který se opravdu bály toho, že někdo uvidí, že se tam svítí a bude z toho problém... Pak byly kluby, který prostě zavřely a hotovka, byly kluby, kde ty ženy musely být po tmě, nesměly svítit a nechtěly ani topit, aby nešlo poznat, že tam někdo bydlí. Pak byly kluby, který změnily smlouvy na ubytovací.“

- Michaela (Jihočeský kraj)

Situace s nočními kluby je opravdu složitá, v mých rozhovorech se objevovalo, že sexuální pracovnice často v klubech i bydlí. Situace s jejich uzavřením mohla negativně působit na příjem a na bytovou situaci sexuálních pracovnic.

„Jsou některé kluby, kde klientky zároveň i bydlí a ano, bydlí tam stále. Ale těch klubů, tam kde působím je opravdu minimum. Tady je minimum klubů, kde klientky zároveň i bydlely.“

- Lucie (Praha)

Uzavření nočních klubů a přesun do privátní scény s sebou však nese určitá rizika. Zatímco v nočních klubech nad sebou mají sexuální pracovnice jistou ochranu, na privátech, bytech a ulici mohou být vystaveny nebezpečí ze strany klientů. Klienti mohou mít větší kontrolu nad situací, je větší šance, že dojde k fyzickému a psychickému násilí. Hrozbou také je odmítnutí zaplacení za službu [Kimani, Adhiambo, Kasiba 2020]. Stejně zkušenosti má i Z. Pecharová, která zaznamenala u sexuálních pracovnic větší míru vydírání od klientů a neochotu zaplatit. Z jejich zkušeností dochází i k tomu, že klienti hrozí přivoláním policie z důvodu porušování zákona prací klientek v nouzovém stavu [Deník N 2021].

Dopad pandemie Covid-19 na fungování a práci neziskových organizací

Cílem mé bakalářské práce bylo také zjistit, jak na danou situaci způsobenou pandemií Covid-19 reagovaly neziskové organizace, které spolupracovaly se sexuálními pracovníci. Podle průzkumu Nadace OSF, kdy bylo dotazováno 483 neziskových organizací z ČR, 61 % uvedlo, že pandemie Covidu-19 měla zásadní vliv na jejich fungování. Dotazování proběhlo v lednu roku 2020 [OSF 2020].

V mých rozhovorech se téma proměn služeb, které neziskové organizace poskytují, objevovalo také. Kvůli tomu, že na ně jejich klientky v mnohém spoléhají, musela být jejich reakce na pandemii rychlá.

Michaela mi v rozhovoru potvrdila, že jisté obavy z celé situace ohledně pandemie se dotýkala i jejich organizace.

„Je to v takových sinusoidách. Pokud se budeme bavit o březnu loňského roku, tak tam to s námi samozřejmě něco dělalo. Najednou jsme byli opaření, a když budu mluvit o nás jako o sociálních pracovnících, tak vlastně najednou jsme se zastavili a přemýšleli jsme, co je správný. Je správný jezdit nebo ne, mám se řídit ministerstvem zdravotnictví, nevycházet, znamená to, že nebudu chodit teda do práce, znamená to, že nebudu mít výplatu? Znamená to, že nemůžu těm ženám pomoci?“

- Michaela (Jihočeský kraj)

Vláda České republiky ve svém prohlášení poukázala na důležitou roli neziskových organizací v době pandemie. Vyzdvihla také jejich statečnost při riskování svého vlastního zdraví, proto aby pomohli zranitelným skupinám [Vláda 2020]. Michaela také v průběhu rozhovoru sdělila, že všichni v rámci její organizace byli ochotni pomoci.

„A co je skvělá zpráva, tak všechny ty socky a zdravky, byly nastavení k pomoci. Najednou to ukázalo to, že jasně, my si s tím poradíme, no jasně my si vezmeme respirátory, jasně seženeme pro klientky roušky... Prostě ty věci najednou běžely jako velmi solidárně a vlastně téměř nikdo neuvažoval nad tím, že by nebyl ochotný jít do terénu a být nějak k ruce a k pomoci těm ženám a ty kteří to udělali, tak vlastně to bylo fér, protože už jsou v nějakém věku, nebo mají nějaký nemocnění a ta jejich obava o sebe v té první fázi, byla myslím naprosto na místě. A skvělý bylo to, že se našel vždycky někdo, kdo za ně zaskočil.“

- Michaela (Jihočeský kraj)

Pocity ze samotné nemoci Covid-19 jsou i u této skupiny zcela individuální a stejně tak různá jako ve společnosti.

U některých respondentů, jako je možné vidět u předchozího úryvku od Michaely a následujícího úryvku od Lucie se vyskytoval určitý respekt z neznámé nemoci. Což je naprosto pochopitelné a více to umocňuje jejich odvážnost se do práce zapojit.

„Já, pokud budu mluvit sama za sebe, tak ne že bych cítila úplně strach, ale spíš respekt k té nemoci, protože jsme nevěděli, co to obnáší, jak se to rozjede, jak to tady s náma bude dlouho a stále to nevíme. Tím, že jsem relativně mladá, tak jsem se úplně nebála. Pociťuju stejně, že to měl i můj tým. Moje sociální pracovnice šly do toho po hlavě a nebály se.“

- Lucie (Praha)

To, že ostatní mí respondenti nepociťovali strach spojený s nemocí byl možná umocněn i faktem, že všechny neziskové organizace z mých rozhovorů byly vybaveny ochrannými pomůckami, které mohly dále poskytovat i svým klientkám. Na důležitost neziskových organizací při poskytování ochranných pomůcek jsem již v práci poukazovala. Díky některým z nich se sexuálním pracovníkům a pracovnícím dostalo ochranných pomůcek, dezinfekcí, ale také jídla a pití a hygienických pomůcek například také v Thajsku [Janyam S, Phuengsamran 2020].

„My jsme nezaznamenaly strach. My jsme byli jako organizace plně připravená. Služby nebyly omezovány a zároveň jsme byli vybaveni komplet ochrannými prostředky a měli jsme přísně nastaveno jakým způsobem můžeme ty služby poskytovat, jak v terénním programu, tak v poradnách, tedy v odborně sociálním poradenství a bylo to, co jsme zaznamenali, vždy respektováno a zároveň jsme získávali od různých sponzorů a dárců roušky, dezinfekční prostředky, které jsme potom mohli i dále distribuovat mezi naše klientky a klienty, a to jsme tak i dělali.“

- Mirka (Moravskoslezský kraj)

„Když to začalo, tak jsme jim distribuovali roušky, distribuujeme je doteď i dezinfekce na ruce.“

- Pavla (Plzeňský kraj)

S respondenty jsem hovořila o tom, jak se jejich práce během pandemie proměnila. Ve všech odpovědích se opakovalo, že jejich náplní práce před pandemií bylo dojíždění do nočních klubů za klientkami. Právě uzavření nočních klubů mělo tedy stěžejní dopad na poskytování služeb od neziskových organizací. Bylo to právě z důvodu, že noční kluby byly brány jako místa, kde docházelo k setkávání pracovníků neziskových organizací a sexuálními pracovníci. Michaela také potvrdila, že návštěvy klubů a tím pádem i

setkávání se sexuálními pracovníci probíhalo před pandemií pravidelně. Podle Michaely se také snažili více vyjít vstříc ženám a jejich potřebám. Toto mohla pandemie narušit.

„Před pandemií jsme vlastně to měli tak, že ten terén byl dost pravidelnej. Do těch klubů jsme jezdili tak někam jednou za čtrnáct dní, někam jednou za měsíc. Většinou jsme to řídili podle potřeby žen.“

- Michaela (Jihočeský kraj)

Mirka poukázala na to, kolik zhruba klubů pracovníci v její organizaci objíždí a na tomto příkladu můžeme vidět, jak masivní dopad mohlo mít uzavření klubů, kam se za klientkami organizace nedostala.

„Máme zhruba 120 klubů, které pravidelně čtvrtletně objíždíme a zároveň máme v rámci kraje několik privátů, na které dojíždíme za klientkami, a to je často se týká naší terénní práce plus máme ještě ulici, kterou objíždíme a monitorujeme a mapujeme tu situaci, jak to vypadá na ni.“

- Mirka (Moravskoslezský kraj)

„Tak samozřejmě s prvními vládními nařízeními a omezeními nás vlastně dostatečně limitovali, protože ty kluby byly zavřené a tím pádem my jsme neměli, jak se k těm klientkám dostat a hodně jsme je motivovali, aby dorazili za náma.“

- Mirka (Moravskoslezský kraj)

Organizace, ve které působí Ondřej také viděla zavření klubů jako velký problém. Při rozhovoru mi sdělil, že některé kluby stále fungovaly i přes vládní nařízení. Do těchto klubů se pracovníci neziskových organizací mohli stále dostávat.

„Jako říkám, to je tak 30 procent, kde víme, že se něco děje, tak tam se nějak dostaneme, ale to je taková bída.“

- Ondřej (Jihočeský kraj)

Kromě tedy terénních programů, tj. výjezdy do klubů, ale i ulic a privátů, které poskytovali všichni mí respondenti, bylo u mých respondentů obvyklé poskytovat poradenské služby, kdy sexuální pracovníce docházely za nimi do střediska.

„Ta služba před pandemií probíhala tak, že sociální pracovníci vlastně jsou vždy v poradně každé pondělí a čtvrtek. V dané hodiny se klientky nemusí objednávat, pokud chtějí dorazit v jiný den a čas, je to na domluvě se sociální pracovníci.“

- Lucie (Praha)

Lucie i Mirka zdůraznily, že dříve bylo možné se do poradenského centra dostat bez objednání. Byla to tedy určitá jistota pro sexuální pracovníce, že se mají kam obrátit.

„V našem poradenském centru, tak to máme otevřeno dvakrát do týdne a tam

vlastně klientky a klienti mohou za námi přijít kdykoli a bez objednání.“

- Mirka (Moravskoslezský kraj)

„Ta služba před pandemií probíhala tak, že sociální pracovníce vlastně jsou vždy v poradně každé pondělí a čtvrtek. V dané hodiny se klientky nemusí objednávat, pokud chtějí dorazit v jiný den a čas, je to na domluvě se sociální pracovnící.“

- Lucie (Praha)

Reakce neziskových organizací na pandemii byla velice rychlá. Podle mých respondentů se snažili rychle najít nové cesty, jak se se svými klientkami setkat. Avšak i přes rychlou reakci neziskových organizací, nepokračovala jejich činnost stejným způsobem jako před pandemií a k některým změnám dojít muselo.

Jelikož se moji respondenti zaměřují na práci s lidmi, tak vládní opatření jim mohlo jejich práci znesnadnit. Jak vyplývá z mých rozhovorů a předchozích úryvků, tak terénní výjezdy do nočních klubů byly omezeny. Podle Michaely to mělo ale jeden pozitivní dopad, a to sice to, že pandemie ukázala opravdu ty, které pomoc neziskových organizací potřebují.

„Tak počty žen, se kterými pracujeme, tak to číslo je nižší, což ale nutně nemusí znamenat, že je to špatně, protože mně přijde, že ta pandemie, co ukázala, tak to bylo to, že nám ukázala lidi, kteří jsou opravdu legitimně klienty sociálních služeb, kteří si neumí v tom systému poradit a ty ženy s náma zůstaly v kontaktu. To jsou opravdu ty ženy, ty slabý a zranitelný, který zůstaly v kontaktu se sociální službou.“

- Michaela (Jihočeský kraj)

Pokud tedy byly noční kluby otevřené, tak se pracovníci neziskových organizací dostali tam. Stále ale fungovala jejich poradenská centra, i když s jistými omezeními podle vládních opatření.

„Jediné, k čemu docházelo, drobné omezení, že jsme museli začít redukovat počet klientek v poradenském centru.“

- Lucie (Praha)

Z mých rozhovorů vyplývá, že spíše, než zásadní změna v poskytování služeb od neziskových organizací došlo ke změně v oblasti toho, co pracovníci neziskových organizací řeší.

„Teď je to na téma nemám kde bydlet, nemám co jíst, nemám co dát dětem, nemám počítač pro děti, nejsem schopná s nima psát úkoly, nejsem schopná zařídit, aby docházeli na online a podobný věci.“

- Michaela (Jihočeský kraj)

Pracovníci neziskových organizací, jak vyplývá z mých rozhovorů, museli také trochu upravit

své služby, a to hlavně co se týká věcí, které se svými klientkami řešili. Dostávalo se na jiná témata než před samotnou pandemií. Zatímco dříve se řešily věci, které souviseli se samotným poskytováním sexuálních služeb, teď se dostává na témata, která souvisí s novou situací, ve které se sexuální pracovnice musí naučit žít. Jedná se například o finanční přežití rodin sexuálních pracovnic.

„Jsou tam daleko vyšší intervence, s těma ženama trávíme mnohem víc času, řešíme vlastně hlubší témata, který zaberou víc času, než to, jestli se bavíme o tom, že syfilis se přeneso tak a tak, když to zlehčím jo. Teď je to opravdu o tom, že jsme řešili, že učíme ženy nakupovat, protože například má čtyři děti a musí koupit za tolik a tolik peněz tohle a tohle.“

- Michaela (Jihočeský kraj)

„A moje sociální pracovnice opravdu měly o to víc sociálních zakázek. Řešili jsme bydlení, práci, příjmy. Řešili jsme to daleko ve větším měřítku než předtím. Nechci říct, že jsme to předtím neřešili, samozřejmě, že řešili, ale najednou jich bylo o poznání víc. Jo, během krátké časové doby.“

- Lucie (Praha)

Pavla mi sdělila, že museli převzít nějaké činnosti ostatních uzavřených služeb. Zmínila konkrétně potravinovou banku, na které spoustu jejich klientek bylo závislých

„Jeden z největších problémů, co jsme evidovali, bylo uzavření potravinové banky, kde vlastně my jsme částečně za ně převzali ten výdej potravin, že jsme si jezdili pro balíčky.“

- Pavla (Plzeňský kraj)

Všichni z mých respondentů potvrdili, že se v organizacích věnují také testování na pohlavně přenosné choroby. I v této části služeb došlo k určitému omezení. Podle rozhovorů je to následkem uzavření nočních klubů, kde k testování docházelo.

„Takže když testujeme na hlavně přenosné choroby, tak jsme se snažili, tak abychom opravdu do těch míst přijeli jednou za tři měsíce. Tak to se teď neděje. Teď je to velmi individuální práce. Tím, že ty kluby jsou oficiálně zavřené, tak ty ženy potřebují úplně jiné věci.“

- Michaela (Jihočeský kraj)

Ondřej více specifikoval, jak velká byla změna v počtu testování. Rozhovor s Ondřejem proběhl 9.3.2021

„Testy se samozřejmě teď provádí málo, hodně málo. My jsme dělali třeba 800-900 testů za rok. HIV, syfilis, žloutenky. Teď nevím, od začátku roku můžeme mít tak 50-70 testů.“

- Ondřej (Jihočeský kraj)

Například v Thajsku, kde ale také došlo ke kompletnímu zamezení přístupu k doktorům a zdravotnickým službám. Právě v Thajsku bylo díky organizaci SEING zřízeno centrum pro testování na Covid-19 a zároveň na testování na HIV [Janyam S, Phuengsamran 2020].

„Jo, bohužel testování na pohlavně přenosné choroby jsme omezit museli..., protože my vlastně chodíme testovat lidi na trasu, jako pouliční prostituci a jezdíme i do klubů a privátů. A teď vlastně priváty byly zavřené, nebo respektive byly nuceny být zavřené.“

- Pavla (Plzeňský kraj)

Dopady pandemie Covid-19 na sexuální služby (z pohledu pracovníků neziskových organizací)

Podle mých respondentů mohou být dopady pandemie Covid-19 na sexuální pracovnice značné.

Téma, které se v mých rozhovorech často objevovalo bylo posunutí hranic sexuálních pracovnic, které může plynout z nedostatku klientů.

„A to je jediný z čeho máme vlastně obavy a to, aby se nesnižovaly k tomu, že vlastně přestanou dbát na tu ochranu svojí. Jo, proto aby si něco vydělaly, tak samozřejmě jako když někdo přijede, na ně to zkouší pořád ti zákazníci, za menší cenu, bez kondomu, za různých podmínek a teď, tím, že není těch zákazníků tolik a budou nucený si nějak vydělat na nějakou obživu, tak spíš máme obavy z toho, aby ty ceny nějak nesnižovaly, aby nešly pod nějakou svoji hranici a potom aby byly nějak jako v bezpečí.“

- Pavla (Plzeňský kraj)

Podle Jitky Papežové, mluvčí organizace Rozkoš bez rizika, často sexuální pracovnice ve strachu ze ztráty výdělku přijmou možné nebezpečí, ať už se jedná o napadení ze strany klienta nebo o sex bez ochrany [Deník N].

Šídová se věnuje rizikům spojeným s prací v sexuálních službách. Jedná se o násilí ze strany zákazníka, ze strany personálu, ze strany institucí (policie), ze strany konkurence, tedy kolegyň, násilí v osobních vztazích, například ze strany přítele, manžela nebo přátel. Dalším rizikem jsou předsudky a stereotypy jako bariéra v přístupu ke službám a právu. Násilí se v sexuálních službách objevuje často, není však nezbytnou součástí [Šídová 2014].

Riziko ve formě násilí ze strany partnera a dětí se v mých rozhovorech objevilo také. Výzkum vedený Blankou Nyklovou a Danou Moree ukázal, že pandemie přispěla ke zhoršení situace domácího násilí páchaného na ženách. Výzkumným vzorkem zde byly ženy, které se kvůli karanténě ocitly v jedné domácnosti s násilnou osobou a byly tak pod neustálým dohledem [Nyklová, Moree 2021].

„Řešili jsme násilí ze strany partnerů, protože byli spolu doma, to je ale taky všeobecný jev ve společnosti. Někdy to bylo ze strany dospívajících dětí.“

- Michaela (Jihočeský kraj)

Posunutí hranic klientek bylo téma, které se v mých rozhovorech často objevovalo ve formě strachu ze strany pracovníků neziskových organizací. Snížení cen, přistoupení na praktiky, na které by sexuální pracovnice dříve nepřistoupily se s nástupem pandemie začaly stále

častěji objevovat.

„To je věc, která nás tak trochu, nevím jestli můžu říct, děsí. Máme obavy, kam tohle všechno půjde. Protože samozřejmě protože je úbytek zákazníků, tak na klientky je větší strach jak si obstarat nutné finance, to znamená nájem, děti, aby měli na nějaké základní potřeby. To tak prostě je v tuhle chvíli. Tudíž začínám cítit, když jsem v terénu, že na klientky je vyvíjen daleko větší tlak ze stran zákazníků, aby třeba poskytovaly nějakou službu bez ochrany. Klientka jelikož má obavy, aby třeba zaplatila nájem, tak může říct ano, tak zaplatíte víc a jde do toho rizika, do kterého by ještě před rokem nešla.“

- Lucie (Praha)

„Co mi pak přišlo, tak že ženy dělaly věci, který by normálně nedělaly. Že by třeba jely eskort. Slevovaly ze svých hranic, proto aby se uživily.“

- Michaela (Jihočeský kraj)

Dalším tématem pro mě bylo to, co vlastně pracovníci neziskových organizací vnímají jako riziko pro sexuální pracovnice. Velkým tématem se ukázalo uzavření ostatních služeb jako potravinové banky, úřadů, ale také odvykacích center.

„Jak říkám, jo, tak nejzásadnější bylo omezení těch služeb některých. To znamená, že nemohli plně využívat to, co by potřebovali. Jeden z největších problémů, co jsme evidovali, bylo uzavření potravinové banky, kde vlastně my jsme částečně za ně převzali ten výdej potravin, že jsme si jezdili pro balíčky, protože oni vlastně zavřeli důsledkem pandemie ty potraviny a ty lidi nemohli chodit nikam. Když nějaký klient nebo klientka byli odkázáni čistě na ty potraviny z té charity, tak prostě to nebylo možný.“

- Pavla (Plzeňský kraj)

„Do toho máte zavřené úřady, přijedete na ambasádu a tam nikdo není. Tam je cedule, jo, na domluvenou schůzku, tak to jsou věci, který fakt jako překvapí.“

- Michaela (Jihočeský kraj)

Pandemie Covid-19 umocnila už tak velkou marginalizaci žen v sexuálních službách. Jako jeden ze systémů útlaku, který k marginalizaci přispívá je chudoba. Frýbert a Pařízková (2016) ve svém výzkumu uvádí, že častým důvodem ke vstupu do sexbyznysu je právě chudoba žen. Výsledkem pandemie Covidu-19 by podle Michaely mohlo být i to, že kvůli špatné finanční situaci budou muset do sexbyznysu další ženy vstoupit.

„Zároveň si ale umím představit, že budou nějaký ženy, který se během roku dostanou do takové situace, že budou chtít do toho sexbyznysu vstoupit, nebo budou muset.“

- Michaela (Jihočeský kraj)

Tím, že ženy měly nedostatek klientů a došlo k uzavření nočních klubů se finanční situace velké většiny z nich zhoršila. Pavla v rozhovoru sdělila, že dopady to má drtivé.

„No drtivé dopady, to má, protože většina z těch žen, nebo velké procento z těch žen jsou na těch penězích závislé. Protože musí uživit sebe, rodinu. Většina z těch žen jsou samoživitelky a zavřením těch klubů, tak přišly o peníze a o peníze na obživu

- Pavla (Plzeňský kraj)

Stejně to vnímá i Lucie, která vidí zhoršení finanční situace z důvodu pandemie Covid-19 u svých klientek. Podle výzkumu provedeného v Thajsku přišlo o zaměstnání velké množství sexuálních pracovníků. Nebyly si také schopni zajistit bydlení a potraviny [Janyam S, Phuengsamran 2020].

„Protože s pandemií se klientky opravdu dostaly do tíživé životní situace, ještě tíživější, než byly předtím, což jsme si mysleli, že není možný. Protože to, že některé ženy vstoupily do sexbyznysu znamenalo, vlastně posunutí svých vlastních hranic a řešily třeba dluhovou problematiku, nebo se můžeme bavit o matkách samoživitelkách, které opravdu nešly do toho sexbyznysu z vlastního rozhodnutí, ale prostě chtěly stabilizovat tu svojí současnou situaci a najednou přišel Covid. Covid, kterej jim i tuto možnost přivýdělků vzal.“

- Lucie (Praha)

Michaela také poukazuje na další možný problém, a to je půjčování peněz v době pandemie.

„Já myslím, že ten dopad teprve přijde. Protože jestli si rok půjčuju peníze na to, abych mohla být doma, tak on ty peníze někdo bude chtít zpátky. Jo, ty nájmy jim nikdo neopustí

- Michaela (Jihočeský kraj)

Ondřej přidal další možný problém, a to sice nelegální příchod klientů cizinců do uzavřených klubů, který může i samotné sexuální pracovnice dostat do problémů.

„Protože oni samozřejmě mají svoje stálý, kteří se k nim nějakým způsobem dostanou, ale teď otázka, jestli je to u hranic, tak my máme informace, že si to dovolí ti lidi přejít tu hranici, jako třeba nějakou jinou cestou než tou legální přes nějaký přechod. Nicméně to množství těch klientů jako dramaticky kleslo“

- Ondřej (Jihočeský kraj)

Tato skupina nemá nárok na ochranu a pomoc od státu jako ostatní. Spousta z nich naopak nahlásilo větší násilí ze strany policistů, pokuty, zadržování policisty... Roste tedy obava, že

pandemie Covid-19 zesiluje stigma spojené s diskriminací vůči pracovním a pracovníkům v sexuálních službách [Platt, Elmes, Stevenson 2020].

Z důvodu uzavření nočních klubů mohlo také dojít k přesunu na pouliční scénu a tím pádem k násilí ze strany policie, pokutám a s tím spojeným větším finančním problémům. V mých rozhovorech se objevovaly obavy s tímto spojené, nikdo však neměl zkušenost s tím, že by ze strany policie docházelo k nějakému násilí. Michaela měla například s policií velmi dobré zkušenosti a nepotvrdila strukturální násilí, o které jsem mluvila v teoretické části mé práce.

„Co se týče policie, tak já mám strašnou radost z toho, že ten svět je tak nějak v pořádku, já musím teda říct, že z většiny slyším hrozně dobré reference na policisty a už jsme se dostali k tomu, že nejen na organizovaný zločin a kriminálku, ale že i městská policie třeba směrem k lidem bez domova. Měli jsme třeba klientku, která skončila na ulici a nikdo ji výrazně neprudil nebo tak, dokonce ji jeden policista poradil, kde by mohla zůstat ležet jako přes noc, aby na ni nesněžilo. To mi přišlo jako dobrý. Najdou se výjimky jako všude. Ale nemůžu říct, že by ta policie byla v tomhle nějak neshovívavá, že si těch lidí výrazně nevšímala, pokud to nebylo, že by měli mejdan třeba někde. Pokud to bylo v tichosti, tak je v tichosti nechali.“

- Michaela (Jihočeský kraj)

Lucie také nezaznamenala násilí ze strany policie.

„Nemyslím si, že bych se setkala, že by mi nějaká klientka říkala, že by na ní byl nějaký tlak od policie v souvislosti s tímto.“

- Lucie (Praha)

Závěr

Má bakalářská práce se věnovala dopadům pandemie Covid-19 na sexuální služby. Všechny informace, které mi byly poskytnuty, byly z pohledu pracovníků neziskových organizací, kteří přichází se sexuálními pracovníci pravidelně do styku. Věnovala jsem se pojmům jako je násilí, marginalizace a interseksionalita, což jsou pojmy, které se se sexuální prací pojí.

V mojí práci jsem také čerpala ze zdrojů ze zahraničí, které mi daly představu toho, jaké dopady by pandemie mohla mít u nás v České republice. V samotné analýze jsem se věnovala svým výzkumným otázkám, které zní: 1. Jak pandemie Covid-19 proměnila fungování sexuálních služeb v ČR? 2. Jakým způsobem reagovaly neziskové organizace na pandemii Covid-19? 3. Jak pracovníci v neziskovém sektoru reflektují specifické dopady pandemie Covid-19 na sexuální služby? Podle mých výzkumných otázek jsem také rozdělila kapitoly v mé praktické části. Hlavními zjištěními pro mě bylo to, že se sexuální pracovníci neobávají přímo onemocnění (Covid-19), ale vládních nařízeních, které jim zamezovala pracovat a vydělávat peníze. Problémem bylo také uzavření některých dalších služeb, jako je například potravinová banka, na kterou některé sexuální pracovníce mohly spoléhat. Z mé práce vyplývá i to, že některé sexuální služby se přesunuly do online prostředí. Kromě využití online platformy se ale služby přesunuly hlavně do privátů. Jedna respondentka uvedla i nárůst pouliční prostituce. To hlavně z důvodu uzavření nočních klubů. Uzavření nočních klubů s sebou však nese i další problém, a to možné zhoršení bytové situace sexuálních pracovníků. Některé kluby totiž nabízí sexuálním pracovnícům i ubytování. To vlivem pandemie v některých případech mohlo skončit.

Co se týká neziskových organizací, tak z mých rozhovorů vyplynulo to, že jejich reakce byla rychlá a všichni z mých respondentů byli ochotni pomoci. Téměř všechny neziskové organizace z mých rozhovorů poskytovaly ochranné pomůcky pro své klientky. Uzavření nočních klubů bylo však problémem i pro ně. Noční kluby totiž byly často místem, kde se se svými klientkami potkávali. Poradenské služby však poskytovali dále. Stejně jako testování na pohlavně přenosné choroby pokračovalo dále, avšak s určitým omezením.

Z mé práce také vyplývá to, že se změnila témata, která mí respondenti se svými klientkami řešili. Jednalo se o témata, která se už moc nedotýkala samotného fungování sexuálních služeb, ale spíše bydlení a příjmů.

Tato pandemie a nařízení s sebou přinesla horší podmínky pro sexuální pracovnice, jak z mé práce vyplývá, tak dochází k většímu násilí na sexuálních pracovnicích ze strany jejich klientů. Podle mých respondentů, docházelo ke snížení hranic u jejich klientek. Často musely přistoupit na praktiky, ke kterým by před pandemií nesvolily. Často také docházelo ke zhoršení finanční a bytové situace.

Summary

My bachelor thesis is focused on the impact of Covid-19 pandemic on sexual services in Czech Republic. All the information I was received during my interviews were from the point of view of employees of NGOs who come into a regular contact with sex workers. I have addressed concepts such as violence, marginalization, and intersectionality. These concepts are associated with sexual work.

In my bachelor thesis I also took information from abroad which gave me an idea of the effects pandemic could have in Czech republic. In the analysis itself, I addressed my research questions which are: 1. 1. How did the Covid-19 pandemic change the functioning of sexual services in the Czech Republic? 2. How did NGOs react to the Covid-19 pandemic? 3. How do non-profit workers reflect the specific impact of the Covid-19 pandemic on sexual services? According to my research questions, I also divided the chapters in my practical part. The main findings for me were that sex workers were not directly afraid of illness (Covid-19), but of government regulations that prevented them from working and making money.

Another problem was the closure of some other services, such as the food bank, on which some sex workers could rely. My work also shows that some sexual services have moved to the online environment. Besides the using of online platforms, the services moved mainly to private areas. One respondent also mentioned an increase in street prostitution. This is mainly due to the closure of nightclubs. However, the closure of nightclubs brings with it another problem, namely the possible deterioration of the housing situation of sex workers. Some clubs also offer accommodation for sex workers. This could end in some cases due to the pandemic.

As for non-profit organizations, my interviews showed that their response was quick, and all of my respondents were willing to help. Almost all non-profit organizations from my interviews provided protective equipment for their clients. However, closing nightclubs was a problem for them as well. Nightclubs were often a place where they met their clients. However, they continued to provide consulting services. As well as testing for sexually transmitted diseases, it continued, but with some limitations.

My work also shows that the topics that my respondents and their clients have addressed have changed. These were topics that no longer affected the functioning of sexual services, but rather housing and income.

This pandemic and the regulation have brought worse conditions for sex workers, as my work shows, so there is more violence against sex workers from their clients. According to my respondents, there was a reduction in the boundaries of their clients. They often had to engage in practices that they would not agree to before the pandemic. The financial and housing situation also often deteriorated.

Použitá literatura

„Nechtěl zaplatit, protože dělám za nouzového stavu.“ Prostitutky se při pandemii setkaly s vydíráním i násilím. *Deník N* [online]. 2021 [cit. 2021-6-14]. Dostupné z: <https://denikn.cz/630098/pandemie-zmenila-sexbyznys-zeny-z-ulic-vyhнала-na-privaty-i-na-internet-cast-z-nich-se-zbavila-kupliru/?ref=list#>

„PROSTITUCE JE JAKO PRODEJ ORGÁNŮ,“ ŘÍKÁ SOCIÁLNÍ PRACOVNICE Z AŠE. *Agentura pro sociální začleňování* [online]. 2020 [cit. 2021-7-23]. Dostupné z: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/prostituce-je-jako-prodej-organu-rika-socialni-pracovnice-z-ase/>

Butterfly Asian and Migrant Sex Workers Support Network (BAMSW), Maggie's Toronto Sex Workers Action Project (MSWAP). Sex work & COVID-19: guidelines for sex workers, clients, third parties, and allies. 2020. Dostupné z: <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.12789308.v1>

CALLANDER, Denton, Étienne MEUNIER, Ryan DEVEAU, Christian GROV, Basil DONOVAN, Victor MINICHELLO, Jules KIM a Dustin DUNCAN. Investigating the effects of COVID-19 on global male sex work populations: A longitudinal study of digital data. *Sexually transmitted infections* [online]. 2021, 2021, **97**(2), 93-98 [cit. 2021-7-14]. Dostupné z: <https://nyuscholars.nyu.edu/en/publications/investigating-the-effects-of-covid-19-on-global-male-sex-work-pop>

Coronavirus Disease 2019 (COVID-19). *Africa cdc* [online]. 2020 [cit. 2021-6-27]. Dostupné z: <https://africacdc.org/covid-19/>

COVID-19 Overview and Infection Prevention and Control Priorities in non-US Healthcare Settings. *CDC* [online]. 2021 [cit. 2021-6-27]. Dostupné z: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/hcp/non-us-settings/overview/index.html#background>

Dopady pandemie COVID-19 na neziskové organizace. *OSF* [online]. 2021 [cit. 2021-7-14]. Dostupné z: <https://osf.cz/wp-content/uploads/2021/03/Nadace-OSF-Dopady-pandemie-NNO-2021.pdf>

Fenomén intersekcionality – diskriminace na n-tou – a jak proti ní bojovat. *Pro fair play* [online]. [cit. 2021-7-27]. Dostupné z: <https://www.profairplay.cz/fenomen-intersekcionality-diskriminace-na-n-tou-a-jak-proti-ni-bojovat/>

HAVELKOVÁ, Barbara a Blanka BELLAK-HANČILOVÁ, ed. *Co s prostitucí?: veřejné politiky a práva osob v prostituci*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2014. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-149-7.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:51ffc900-ef06-11e8-8d10-5ef3fc9ae867>

CHRASTINA, Jan a Pedagogická fakulta. *Případová studie - metoda kvalitativní výzkumné strategie a designování výzkumu =: Case study - a method of qualitative research strategy and research design*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019. ISBN 978-80-244-5373-6. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:745cbac5-5e88-4568-8204-0fcb35f30d9f>

JANYAM, Surang, Dusita PHUENG SAMRAN, Jamrong PANGNONGYANG, Wutikan SARIPRA, Ladda JITWATTANAPATAYA, Chalidaporn SONGSAMPHAN, Patchara BENJARATTANAPORN a Deyer GOPINATH. Protecting sex workers in Thailand during the COVID-19 pandemic: opportunities to build back better. *WHO South-East Asia Journal of Public Health* [online]. 2020, 9(2) [cit. 2021-7-13]. ISSN 2224-3151. Dostupné z: doi:10.4103/2224-3151.294301

KIMANI, Joshua, Joyce ADHIAMBO, Rosemary KASIBA, et al. The effects of COVID-19 on the health and socio-economic security of sex workers in Nairobi, Kenya: Emerging intersections with HIV. *Global Public Health* [online]. 2020, 15(7), 1073-1082 [cit. 2021-7-13]. ISSN 1744-1692. Dostupné z: doi:10.1080/17441692.2020.1770831

KUTÁLKOVÁ, Petra a Ľubica KOBOVÁ, ed. *Sexuální násilí: proč se nikdo neptá?*. Praha: In IUSTITIA, 2014. ISBN 978-80-260-5793-2

KUTÁLKOVÁ, Petra, Jiří FRÝBERT a Jana POLÁKOVÁ. *Jde to i jinak!: analýza vztahů sexuální práce, zákonů a policie*. Brno: Rozkoš bez rizika, 2016. ISBN 978-80-270-0535-2.

LAM, Elene. Migrant sex workers left behind during COVID-19 pandemic. *Canadian Journal of Public Health* [online]. 2020, **111**(4), 482-483 [cit. 2021-7-14]. ISSN 0008-4263. Dostupné z: doi:10.17269/s41997-020-00377-4

MICHÁLEK, Jakub. *Teze k regulaci sexbyznysu*. Praha, 2019.

Návrh Zastupitelstva hlavního města Prahy na vydání zákona o regulaci prostituce a o změně některých zákonů (zákon o regulaci prostituce): Návrh krajského zastupitelstva, 2014. In: . Praha: Úřad vlády České republiky, ročník 1., 138/14.

Nezastupitelná role neziskových organizací v boji s covid-19. *Vláda* [online]. 2019 [cit. 2021-7-14]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/zmocnenkyne-vlady-pro-lidska-prava/aktuality/nezastupitelna-role-neziskovych-organizaci-v-boji-s-covid-19-180660/>

NYKLOVÁ, Blanka a Dana MOREE. *Násilí na ženách v souvislosti s COVID-19* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2021 [cit. 2021-6-19]. ISBN 978-80-7330-380-8. Dostupné z: https://www.soc.cas.cz/sites/default/files/publikace/blanka_nyklova_dana_moree_-_nasili_na_zenach_v_souvislosti_s_covid-19.pdf

PAŘÍZKOVÁ, Alena a Jiří FRÝBERT. *Násilí v procesech marginalizace žen v oblasti poskytování placených sexuálních služeb* [online]. 2016 [cit. 2021-7-11]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/313239565_Nasili_v_procesech_marginalizace_zen_v_oblasti_poskytovani_placenyh_sexualnich_sluzeb

PHUA, Voon Chin a Desirée CIAMBRONE. Informal Strategies for Risk Assessment Among Brazilian Male Sex Workers and Their Clients. *Sexuality & Culture* [online]. 2021, **25**(1), 275-287 [cit. 2021-5-27]. ISSN 1095-5143. Dostupné z: doi:10.1007/s12119-020-09770-0

PLATT, Lucy, Jocelyn ELMES, Luca STEVENSON, Victoria HOLT, Stephen ROLLES a Rachel STUART. Sex workers must not be forgotten in the COVID-19 response. *The Lancet* [online]. 2020, **396**(10243), 9-11 [cit. 2021-6-11]. ISSN 01406736. Dostupné z: doi:10.1016/S0140-6736(20)31033-3

Prostituce - Prostituční scéna. *MVCR* [online]. [cit. 2021-6-23]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prostituce-prostitucni-scena.aspx>

Rolling updates on coronavirus disease (COVID-19). *Who.int* [online]. [cit. 2021-7-15]. Dostupné z: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/events-as-they-happen>

SANDERS, Teela. The Risks of Street Prostitution: Punters, Police and Protesters. *Urban Studies* [online]. 2004, **41**(9), 1703-1717 [cit. 2021-5-11]. ISSN 0042-0980. Dostupné z: doi:10.1080/0042098042000243110

Sexuální byznys: Na úniku z šedé zóny. *Business info* [online]. [cit. 2021-7-27]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/sexualni-byznys-na-uniku-z-sede-zony/>

ŠÍDOVÁ, Lucie, Jana POLÁKOVÁ a Hana MALINOVÁ A KOL. *Ze sexbyznysu na trh práce? 1*. Praha: ROZKOŠ bez RIZIKA, 2013. ISBN 978-80-260-4963-0.

WEITZER, Ronald. Prostitution as a Form of Work. *Sociology Compass* [online]. 2007, **1**(1), 143-155 [cit. 2021-6-14]. ISSN 17519020. Dostupné z: doi:10.1111/j.1751-9020.2007.00010.x

Teze bakalářské práce

V mé bakalářské práci bych se ráda zaměřila na dopad pandemie koronaviru na sexuální pracovnice a pracovníky v České republice. Tato situace je pro všechny obyvatele zcela nová a současná pandemie ovlivnila životy mnoha lidí. Lidé přišli o svá zaměstnání a mě by zajímal dopad konkrétně na sexuální služby. Téma je velice aktuální, jelikož tedy víme, jak současná krize ovlivnila životy velkého množství pracovníků a pro mnohé z nich to znamená, že se zpátky na trh práce již nevrátí. Stojí tedy za to zjistit, jak ovlivnila tuto konkrétní činnost. Prostituce není v právním řádu nijak ukotvena [Michálek 2019]. Je tedy velice složité sledovat její samotné fungování v době zasažení země koronavirem.

Z toho důvodu, že je tato situace zcela jedinečná, není možné dohledat velké množství relevantních zdrojů s touto tematikou. Výzkumy zatím provedeny nebyly. Proto mnou vybrané zdroje zahrnují také informace o tom, jak obecně lidé vnímají riziko, jak s ním pracují. To mi pomůže osvětlit to, jak tato krize na lidi dopadá. Sexuální pracovníci jsou osoby, které jsou ohroženy nákazou ze strany jejich klientů, často nemají podmínky k tomu, aby mohli požadovat bezpečný sex [Weitzer 2005ab, 2007]. K tomuto strachu z přenosu pohlavních chorob se teď může přidat strach z přenosu nemoci Covid – 19. Je to zcela nový typ strachu, se kterým sexuální pracovnice ani pracovníci zatím nemají žádné zkušenosti a který je, v případě pozitivního testování, odstaví v práci na delší dobu. Z toho důvodu, že sexuální služby nejsou v právním řádu ukotveny, pracovníci v těchto službách nejsou chráněny zákoníkem práce [Michálek 2019]. Jejich nedůvěra v instituce je také dalším problémem, se kterým se mohou v této situaci potýkat. Případně se nemusí jednat jen o strach z nakažení, ale také z uzavření hranic, z čehož plyne nedostatek zahraniční klientely, nebo uzavření podniků. V práci bych ráda zahrнула i část, která se bude věnovat tomu, jak se změnil přístup k práci pracovníků a pracovníků mezi první a druhou vlnou. Ať už se jedná o klienty, o jejich vztah k práci, nebo také o jejich vztahy mezi sebou. Zda rozvolnění opatření přes léto znamenalo návrat k dřívějším praktikám, či se něco změnilo.

Podle výsledků analýzy, se sexuální pracovníci po první vlně pandemie rychle navrátili k osobnímu setkávání s klienty. V začátcích pandemie se sexuální služby přesunuly na

online platformy. Od května do srpna stoupl počet aktivních profilů poskytovatelů sexuálních služeb o 9,4 % a počet nových profilů vzrostl o 35,6 % [Callander, Meunier]. Některé organizace vytvořily pro sexuální pracovníky bezpečnostní pokyny pro omezení rizika přenosu nemoci Covid-19. Jedná se například o omezení osobního styku s klienty a nabídnutí online služeb, zhodnocení svého a klientova zdravotního stavu, zvýšení hygieny (např.: mytí rukou po manipulaci s penězi) a omezení sexuálních praktik tváří v tvář [BAMSW].

Do teoretické části práce bych tedy ráda zařadila vysvětlení pojmu sexuální služby a jejich ukotvení v právním řádu České republiky, také více osvětlím průběh koronavirové krize v České republice. Ráda bych osvětlila, jaký dopad měla tato krize na sexbyznys v České republice, jak se k tomu samotné sexuální pracovnice a sexuální pracovníci stavěli. Jestli si sexuální pracovníci dávají větší pozor na výběr klientů či nikoli. Z hlediska toho, že zákazníci mohou být často lidé ze zahraničí, tak jestli mají peněžní újmu, nebo zda tyto zákazníci například ovlivnila vyšší poptávka tuzemské klientely.

V práci bude obsažena část, která se bude věnovat tomu, jak se sexuální pracovnice/pracovníci vyrovnávají s novým druhem rizika a jak tato krize ovlivnila jejich vnímání intimity. Dále bych se také ráda podívala na to, jak se vyrovnávají s rizikem nákazy. S tím souvisí praktická část mé bakalářské práce, kdy mám v plánu vést rozhovory s pracovníky neziskových organizací napříč Českou republikou. Respondenty jsem zvolila z důvodu jejich pravidelnému styku se sexuálními pracovníci a kvůli jejich zkušenostem v oblasti sexuálních služeb. Díky těmto respondentům také zjistím, jak neziskové organizace na pandemii Covid-19 reagovaly a jak neziskové organizace reflektují dopady pandemie Covid-19 na sexuální služby.

Tereza Hendl ve své Analýze českého mediálního diskurzu o prostituci popisuje stereotypy o prostituci, kterými se vyznačují české noviny MF Dnes a Právo [Hendl 2014]. Díky mým rozhovorům věřím, že tomuto se vyhnu.

Předpokládané metody zpracování

Analýza dat bude založena na kvalitativní metodologii. Budu vést polostrukturované rozhovory, které budou podle potřeby upraveny pro konkrétního respondenta. Rozhovory budou probíhat online formou a bude jich provedeno 5.

Etické souvislosti zvažovaného projektu

Jelikož je toto téma velice intimní a respondentům chci zajistit anonymitu, tak jim před začátkem rozhovoru poskytnu informovaný souhlas, ve kterém bude potvrzen anonymní přístup a ujištění o užití našeho rozhovoru jen pro akademické účely. Rozhovory budou vzhledem k současné situaci a vládním nařízením vedeny online, ale budu se snažit, aby se respondenti cítili i tak dobře. Pokud budou mít respondenti nějaké nepříjemné pocity z vedení rozhovoru, tak bude ukončen.

Orientační seznam literatury

1. MICHÁLEK, Jakub. *Teze k regulaci sexbyznysu*. Praha, 2019.
2. *Návrh Zastupitelstva hlavního města Prahy na vydání zákona o regulaci prostituce a o změně některých zákonů (zákon o regulaci prostituce): Návrh krajského zastupitelstva, 2014. In: Praha: Úřad vlády České republiky, ročník 1., 138/14.*
3. Sněmovní tisk č.115: *Stanovisko vlády k návrhu zastupitelstva hlavního města Prahy na vydání zákona o regulaci prostituce a o změně některých zákonů (zákon o regulaci prostituce)* [online], 2014. Praha, 24.2.2014 [cit. 2020-07-02]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=93072>
4. ŠÍDOVÁ, Lucie, Jana POLÁKOVÁ a Hana MALINOVÁ A KOL. *Ze sexbyznysu na trh práce?* 1. Praha: ROZKOŠ bez RIZIKA, 2013. ISBN 978-80-260-4963-0.
5. KATRŇÁK, Tomáš. *Na prahu dospělosti: partnerství, sex a životní představy mladých v současné české společnosti*. Praha: Dokořán, 2011.
6. VESELÝ, Arnošt, 2009. *Vymezení a strukturace problému ve veřejné politice*. Vyd. 1. B.m.: Karolinum. ISBN 978-80-246-1714-5

7. WEITZER, Ronald. *Sociology of Sex Work* [online]. 18 July 2007n. I. [cit. 2020-09-22]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1751-9020.2007.00010.x>
8. HAVELKOVÁ, Barbara a Blanka BELLAK-HANČILOVÁ. *Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci* [online]. Praha, 2014 [cit. 2020-09-22]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1423/podzim2016/GEN105/um/Havelkova_-_Co_s_prostituci_-_Kapitola_4_-_Ceska_pravni_uprava_prostitutece.pdf
9. HENDL, Tereza. *Co s prostitucí? Analýza českého mediálního diskurzu o prostituci* [online]. Praha, 2014 [cit. 2020-09-22].
10. RHODES, Tim. *Risk theory in epidemic times: sex, drugs and the social organisation of 'risk behaviour'* [online]. 1997, s. 208-227 [cit. 2020-09-22]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/1467-9566.ep10934410>
11. Vopravil, J., 2005. Nelegální ekonomika v ČR (09.06.2005). In *Český statistický úřad*. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/nelegalni_ekonomika_v_cr_09_06_2005
12. Callander D, Meunier E, DeVeau R, Grov C, Donovan B, Minichiello V, et al. Investigating the effects of COVID-19 on global male sex work populations: a longitudinal study of digital data. *Sexually Transmitted Infections* 2020
13. Butterfly Asian and Migrant Sex Workers Support Network (BAMSW), Maggie's Toronto Sex Workers Action Project (MSWAP). Sex work & COVID-19: guidelines for sex workers, clients, third parties, and allies. 2020. Dostupné z: <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.12789308.v1>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Informovaný souhlas (text)

Příloha č.1

Dobrý den, jmenuji se Klára Bandová a jsem studentkou třetího ročníku Fakulty sociálních věd na UK. Studuji sociologii a sociální politiku. Bakalářská práce, ke které slouží tento rozhovor, je na téma dopadů pandemie Covidu-19 na sexuální služby v ČR. Zajímá mě pohled pracovníků z neziskových organizací. Tento rozhovor bude nahráván, ale nahrávání může být kdykoli na Vaši žádost zastaveno. Následně bude rozhovor přepsán a anonymizován. V mé práci se nikde nevyskytne Vaše jméno ani jména, která v průběhu rozhovoru zmíníte. Rozhovor bude použit pro akademické účely a úryvky z rozhovorů se mohou objevit v mé bakalářské práci.